

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ

Костан О.В.,

*студент 3-го курсу юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Одним із чинників, які створюють реальну загрозу національній безпеці та демократичному розвитку України, є корупція. Вона негативно впливає на всі сторони суспільного життя. За всі роки проведення соціально-економічних реформ у напрямку подальшої демократизації суспільного життя в Україні така проблема як корупція не була вирішена. Корупція стала некерованою державою, перетворилася в загрозу для добробуту її громадян. У сучасних умовах розвитку країни наявність корумпованих зв'язків серед представників державних органів влади і управління наносить значну шкоду не тільки державі, але й населенню [2, с. 68].

Однак, як серед українських учених-правознавців, так і практиків не існує чіткого визначення поняття корупції. Основні підходи щодо розуміння корупції зводяться до наступних: (а) корупція розуміється як підкуп-продажність державних службовців; (б) корупція розглядається як зловживання владою або посадовим положенням, здійснене в яких-небудь особистих інтересах; (в) під корупцією розуміється використання посадових повноважень, статусу посади, а також її авторитету для задоволення особистого інтересу або інтересів третіх осіб; (г) корупція розглядається як елемент (ознака) організованої злочинності [4].

Враховуючи реалії життя в сучасній Україні, проявів корупції надзвичайно велика кількість. Це і неформальні платежі у відносинах влади і бізнесу («ділова» корупція) [3; 10], і міжфірмові підкупи працівників комерційних фірм («корпоративна» корупція) [11], і нескінченні подарунки і підношення населенням обслуговуючим

інстанціям («побутова» корупція) [3], і особлива форма боротьби за владу, в якій перемагають не політичні інтереси всіх груп суспільства, а багатомільйонні хабарі та інші види підкупу окремих політиків і партій («політична» корупція) [12]. Але у всіх цих випадках ми маємо справу з єдиним по суті явищем. У загальному вигляді потенціал корупції прямо залежить від монополії певних суб'єктів на виконання деяких видів діяльності, від їх безконтрольності, але зворотно залежить від вірогідності і тяжкості покарань за зловживання [1, с. 35].

Що стосується міри ураження корупцією, то сьогодні всі гілки влади, інститути, органи влади уражені нею однаково. Посилаючись на аналіз даних ринку нерухомості, що було зроблено народним депутатом України, заступником голови Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності Володимиром Стретовичем, з'ясовується, що першу позицію за купівлею дорогих маєтків в Україні посідають судді. Другу - податківці, третю - прокурори, четверту - мільйонери, і лише п'яту - бізнесмени [7, с. 74].

Конституція України (ч. 2 ст. 19) зобов'язує органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадових осіб діяти лише на підставах і в межах повноважень, що передбачені законами країни. Нажаль, цей принцип нерідко порушується посадовими особами. Проте держава сама створює для своїх громадян умови поводитися нечесно, йти на встановлення корумпованих відносин з метою реалізувати свої конституційні права, задовольнити законні інтереси. Громадяни примушені йти на порушення закону, щоб задовольнити свої законні потреби, щоб отримати те, що належить їм за законом. І це породжує нездорову систему соціальних відносин і має негативний вплив на суспільство.

Одним з пріоритетних напрямів державної політики на сучасному етапі є зниження рівня корупції. Міжнародні експерти приділяють увагу зазначеному питанню і вказують на необхідність та можливість регулювати корупцію, бо на їх думку «...корупція в Україні - це вулиця із зустрічним рухом». Таке визначення корупції вони пояснюють протиріччями соціальної системи України. По-перше, таж сама соціальна група з готовністю залучається до корупційних дій та водночас наголошує на найбільшій готовності боротися з корупцією. По-друге, корупція сприймається населенням України як прийнятний спосіб вирішення своїх справ [9, с. 32]. Тому слід погодитися з висновками експертів щодо необхідності використовувати регуляторні інструменти та відповідну схему протидії - «збільшити ціну корупції і зменшити її надійність» [9, с. 32, 33]. Таким чином, в усіх важливих галузях соціального життя потрібно зменшити рівень суб'єктивізму в ряді державних процедур, тобто використовувати механізм прозорості дій представників державних органів.

Корупцію можна назвати наслідком невирішених раніше проблем у соціальній сфері життя країни. Якщо мова йде про Україну, то рівень зазначеного негативного явища напряму залежить від стану соціального життя. Проаналізуйте рейтинг країн з питання поширення корупції. Ви побачите залежність рівня корупції від соціально-економічного розвитку країни. Таким чином, слід запропонувати, більш ретельно досліджувати кримінологічні аспекти зазначеної проблеми, а саме соціальні причини, які породжують корупцію. Останнім часом багато розмов йде про ефективність дії чинного антикорупційного законодавства, багато часу витрачається на розгляд понятійного апарату, визначення відповідальності за корупційні дії, але зовсім забувають про необхідність проведення профілактичних заходів. Потрібно подивитися на корупцію як на наслідок великої сукупності проблем, які мають місце в соціальній сфері нашої держави. З'ясування таких питань безумовно вплине на положення справ [2, с. 69].

Однак, підвищення кримінальної відповідальності за корупційні дії не є панацеєю від корупції. Багато фахівців признають, що результативними шляхами боротьби з корупцією є її профілактика, яка займає багато часу і потребує великих економічних витрат. Адміністративні методи, правові більш дієві, не потребують значних витрат. Така думка обґрунтовується необхідністю зупинити подальше поширення корупції, оскільки є загроза існуванню демократії в країні [5, с. 158]. Аналіз законодавства зарубіжних країн щодо протидії корупції яскраво свідчить про залежність країн світу від правових та адміністративно-організаційних заходів [8, с. 40-59].

На державному рівні неодноразово приймалися відповідні закони, видавалися укази, розпорядження, розроблялися концепції та програми боротьби з корупцією, проте масштаби поширення корупції в Україні залишаються незмінними. Головна причина такого стану справ є відсутність реальних дій, спрямованих на профілактику, слабка суспільна підтримка антикорупційної діяльності. В Україні створено законодавчу базу для протидії корупції, до якої увійшли низка міжнародних актів щодо боротьби з корупцією. Деякі з них скеровані на посилення кримінальної відповідальності посадових осіб, що є неефективним, оскільки стосується наслідків, а не соціальних причин корупції. Відсутність розуміння необхідності проведення заходів щодо соціальної профілактики корупції сприяє поширенню її, особливо в її латентній формі, робить можливим корупції залишатися деструктивним чинником діяльності правоохоронної системи, системи охорони здоров'я та освіти.

Впродовж багатьох років в нашій країні з корупцією боролися винятково репресивними, адміністративними засобами. Настав час, коли ми повинні переглянути існуючі шляхи запобігання корупції, звернутися до з'ясування питання щодо соціальних причин корупції. Запровадити корисні й ефективні системи контролю за державним управлінням,

сприяти розвитку самосвідомості громадян. У зв'язку з тим, що значна частина населення України не оцінює корупцію негативно і вважає для себе за можливе за допомогою корумпованих відносин вирішувати свої питання, потрібно змінити соціальну оцінку корупції [6, с. 28, 29].

Підсумовуючи вищенаведене, можна зробити наступні висновки. Поширення корупційних проявів є значною перешкодою на шляху становлення України як демократичної, соціальної і правової держави. Шкода, яка заподіюється шляхом вчинення корупційних правопорушень, полягає не лише у матеріальних втратах населення, а й у порушенні законних прав та інтересів людей, їх зневірі у діяльності посадових осіб державних органів, насамперед правоохоронних і судових.

Корупція - це відображення суспільства, його політичного, економічного та соціального стану. Вона породжує відповідні соціальні процеси, які негативно впливають на свідомість громадян, підриває авторитет держави, завдаючи шкоди функціонуванню в Україні принципу законності й демократизму.

Список використаних джерел:

1. Байлов А.В. Окремі питання кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення / А.В. Байлов // Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції в Україні: матеріали наук.-практ. конф (19 квітня 2013 року, м. Харків)/ ХНУВС.-Х.: Золота миля, 2013.- 322с.
2. Вітвіцька В.В. Корупція як відображення стану соціальної системи України / В.В. Вітвіцька // Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції в Україні: матеріали наук.-практ. конф (19 квітня 2013 року, м. Харків)/ ХНУВС.-Х.: Золота миля, 2013.- 322с.
3. Вікіпедія. Вільна бібліотека. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org>.
4. Жданов И. Коррупция в Украине: сущность, масштабы и влияние / И. Жданов.//ЦентрРазумкова. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/ukr/article.php?news_id=200
5. Корупція: теоретико - методологічні засади дослідження: монографія. - ЛЬВІВ: ЛьвДУВС, 2011. - 220 с.
6. Мельник М. І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії: монографія / М. І. Мельник. - К.: Атіка, 2001. - 304 с.
7. Політична корупція в Україні: стан, чинники, засоби протидії // Центр Разумкова. Національна безпека і оборона - 2009. - №7.

8. Романюк Б. В. Законодавство України та зарубіжних країн щодо протидії корупції. Міжнародний досвід боротьби з корупцією: монографія / Б. В. Романюк. Бусол. - К., 2010. - 628 с.
9. Слухання у Комітеті на тему: «Антикорупційні аспекти забезпечення прозорості публічному секторі» / Комітет Верховної Ради з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією. - К.: СПД Москаленко О.М., 2009. - 128 с.
10. Спеціалізовані інституції з боротьби з корупцією. Огляд моделей. - Організація економічного співробітництва та розвитку // Мережа боротьби проти корупції для країн Східної Європи і Центральної Азії. - 2006, с. 13, 16. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.oecd.org/corruption/acn/39972100.pdf>
11. Соціальна відповідальність бізнесу. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [HTTP://VKURSE.UA/UA/ANALYTICS/SOCIALNAYA-OTVETSTVENNOST-BIZNESA.HTML](http://VKURSE.UA/UA/ANALYTICS/SOCIALNAYA-OTVETSTVENNOST-BIZNESA.HTML)
12. В українському законодавстві мусить з'явитися нове поняття: «політична корупція» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.intellect.org.ua/index.php?lang=u&material_id=4370&theme_id=7237

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Ступник Ярослав Валерійович